

nitus) hoc fuerit observatum, nisi in illorum fundatione se- cus constitutum fuerit, seu per electionem sit de Rectore locis hujusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, idoneis, & boni testimonii committatur, qui sciant, velint, & valeant loca ipsa, bona eorum, ac jura utiliter regere, & eorum proventus, & redditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare, & quos in usus alios bona praedicta convertere praesumptio verisimilis non existat: in quibus sub obtestatione divini iudicii illorum, ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio, seu administratio committetur, ad instar tutorum, & curatorum juramentum praestare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria & conficere, & ordinariis, seu aliis, quibus subsunt loca hujusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quod si secusa quoquam fuerit attentatum, collationem, provisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis.

Declarat constitutionem non extendi ad hospitalia Religiosorum, & militarium ordinum. h. d.

§. 2. Praemissa vero ad hospitalia militarium ordinum, aut religiosorum etiam aliorum extendi minime volumus: quorum tamen hospitalium Rectoribus in sancta obedientia virtute mandamus, ut in illis secundum suorum ordinum instituta, & antiquas observantias providere pauperibus, & hospitalitatem debitam in illis tenere procurent: ad quod per superiores eorum arcta & districtione cogantur, statutis, aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in praemissis.

Conservat antiquas consuetudines talium locorum, circa divina officia, & sacramenta. Joan. Andr.

§. 3. Caeterum nostrae intentionis existit, quod si qua sint hospitalia, altare, vel altaria, & coemeterium ab antiquo habentia, & Presbyteros celebrantes, & sacramenta Ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu si parochiales Rectores consueverint in illis exercere praemissa, antiqua consuetudo servetur, quoad exercenda, & ministranda spiritalia supradicta.

TITULUS XII. DE JURE PATRONATUS. CAP. I.

Si praesentatis ad Ecclesias per patronos Ecclesiasticos, in quibus ipsi non consueverunt omnia onera supportare, non assignetur intra terminum competentem congrua portio, dioecesanus eam assignare debet. Quod locum non habet, quando onera sunt per patronos supportanda. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vicensi. (an. 1312.) U T constitutio, quae ad Ecclesiam aliquam quemvis etiam ad exemptorum praesentationem admitti, consuetudine non obstante contraria, prohibet, nisi praesentato de proventibus ejusdem Ecclesiae, talis coram dioecetano portio fuerit assignata, unde jura possit Episcopalia solvere, & sustentationem habere congruam, sicut expedit, observetur, ipsam declarare, ac de quaedam adjicere consulta hujusmodi sacri Concilii approbatione providimus: Dioecesanis sub obtestatione divini iudicii districtius inhibentes ne praesentatum aliquem per quamcumque personam Ecclesiasticam jus praesentandi ad Ecclesiam aliquam habentem admittant, nisi intra certum terminum competentem per dioecesanos et ipsos praesentantibus praesigendum, ipsi praesentato fuerit coram eis (ut praescribitur f) congrua de

a al. Inventarium. b al. Ecclesiastica. c al. ita: in illis partibus &c. d In antiquiorib. codicibus constanter legitur ita: ac ei quaedam &c. e al. Episcopos. f al. praemittitur.

proventibus Ecclesiae portio assignata. Quam si forsitan iidem praesentantes intra terminum ipsum assignare neglexerint, ne factum eorum noceat praesentato, statuiamus, ut extunc dioecetani debeant praesentatum (nisi aliud canonicum obstat) admittere, & in poenam praesentantium ad dioecesanos ipsos potestas assignationis hujusmodi devolvatur. Praecipimus autem dioecesanis eidem sub ipsius obtestatione divini iudicii, ipsorumque conscientias oneramus, quod moderationem portionis a ipsis debite faciant, nec odio, vel favore, vel alias in pluri, vel minori circa illam scienter excedant. Sane in Prioratum, vel aliorum tam regularium, quam secularium locorum Ecclesiarum, in quibus Religiosi, vel alii, ad quos eorum reditus pertinere noscuntur, praedicta consueverunt onera supportare, praemissa nullatenus observentur: sed onera omnia, quae Ecclesiarum ipsarum perpetuis Presbyteris, aut Vicariis incumbere, si dicta eis assignatio facta esset, Religiosi, & alii supradicti plene subire, ac Presbyteros, seu Vicarios ipsos decenter tractare, necnon sustentationem eis praestare sufficientem, & congruam teneantur. Ad quae omnia integraliter adimplenda, & nihilominus ad observationem debitam assignationis per dioecesanum in casu alio (ut praemittitur) faciendae, Religiosos praedictos, & alios quoslibet a dioecesanis eidem Ecclesiastica volumus censuram compelli: non obstantibus exemptionibus, aut aliis quibuslibet privilegiis, consuetudinibus, vel statutis, quae circa praemissa, vel eorum aliquod Religiosis ipsis, aut aliis in nullo volumus suffragari.

CAP. II.

In plures haeredes unius ex pluribus patronis transit jus patronatus per stirpes. h. d. Joan. Andr.

PLures b ab uno ex patronis Ecclesiae relicti haeredes vocem duntaxat unius habebunt in praesentatione Rectoris. Et (ut facilius provideatur Ecclesiae) non inconveniens reputamus patronos ipsos inter se posse libere convenire de Rectore ab eis alternis vicibus praesentando: quibus etiam ex eadem causa permittimus, ut plures ad vacantem Ecclesiam possint eo modo praesentare personas, quod una ex eis eligi per Episcopum valeat, & admitti.

TITULUS XIII.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PROCURATIONIBUS. CAP. I.

Religiosi subire tenentur onera, quae incumbunt Ecclesiis per eos ante hoc Concilium acquisitis: nisi privilegio, exemptione, vel alia justa causa juventur: quae privilegia, vel exemptiones non juvant in Ecclesiis post Concilium acquirendis. h. d. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vicensi.

CUM sit naturae consonum, illos non recusare onera, qui rerum commoda complectuntur, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut Religiosi quicumque pro monasteriis, & Ecclesiis, quae ad eos quocumque sint titulo devoluta, procuraciones Legatorum sedis Apostolicae, ac jura Episcopalia, & alia praestari pro ipsis, antequam ad eos pervenissent, solita, prompte solvere studeant: nisi forsitan sedis Apostolicae privilegio, exemptione, vel alia causa legitima, ab his se valeant excusare. Privilegia vero, seu exemptiones hujusmodi ad monasteria, seu Ecclesias, quae ad eos obvenire continget, in posterum volumus non extendi.

CAP.

a al. pensionis. b De intellectu vide Lambertin. de jure patron. art. 12. q. 1. part. 1. num. 3.

CAP. II.

Ponit quaedam gravamina, quae Praelati inferebant exemptis, praecipue Cisterciensibus, & illa fieri prohibet: statuens, quod Episcopi, qui in monasteriis Cisterciensis ordinis charitative procurantur, sint contenti cibariis, quae per illos sibi ministrantur. Si vero procurantur ex debito, ipsis volentibus carnes ministrari debent extra septa monasterii, vel saltem extra portam, quae dicitur Regularis. Ipsorum etiam Eleemosynarii fragmenta mensurarum possunt pauperibus erogare. Joan. Andr.

Idem.

AD nostrum (quod dolentes referimus) pervenit auditum, quod Ecclesiarum Praelati ad monasteria Cisterciensis ordinis accedentes, licet ab eis charitative recipiantur, & eis curialiter necessaria ministrantur, cibis tamen regularibus non contenti, contra privilegia dicti ordinis carnes petunt, & si eis non ministrantur, auferunt violententer. Et licet in locis eidem fiant eleemosynae competenter, ipsi tamen Praelati ipsi Religiosis invitit alias eleemosynas faciunt, etiam in aliquibus locis, in quibus procuraciones non habent, de consuetudine vel de jure. Pro equitatis quoque ferrandis, licet ferris non egeant, & coei eorum sui officii ratione pecuniam exigunt, & extorquent: nec compositiones super procuratoribus inter Praelatos ipsos, & eos initas eis servant. Ipsi etiam in recipiendis procuracionibus ita graves existunt, quod ipsis in eorum monasteriis, & Ecclesiis procuraciones recipientibus, longi temporis victum brevis hora consumit: & dum procuraciones recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres secum habent. Et nisi voluntati satisfiat eorum, valvae monasteriorum seu Ecclesiarum per violentiam saepe franguntur, & ornamenta Ecclesiae exportantur, pluresque procuraciones recipiunt una die sedis Apostolicae privilegio non suffulti, interdum in pecunia numerata, visitationis etiam officio non impenso, & occasione dictarum procuracionum iidem Praelati ab ipsis frequenter exigunt, quae illis solvere non tenentur, intolerabilia eidem gravamina cumulantes. Sunt b & nonnulli, qui procuraciones nunciatorum Apostolicae sedis, aliaque extraordinaria onera exemptis, & aliis Religiosis pro majori parte imponunt, ut se ac Presbyteros libenter seculares, Religiosos ad ordinandum hujusmodi onerum distributionem minime assumentes. In multis etiam aliis praefati Praelati, exempta monasteria, & ipsorum Ecclesias utroque illis jure subjectas, gravant in procuracionibus recipiendis, & oneribus insolitis imponendis. Nos igitur super his volentes de opportuno remedio providere, sacri approbatione Concilii duximus statuendum, ut si Episcopi non causa visitationis, sed charitative hospitalitatis, ad monasteria venerint supradicta, victualia gratis recipiant, quae charitatis gratia eis fuerint ministrata. Ipsi autem Episcopis, ad monasteria venientibus supradicta, & procuraciones ibidem recipientibus sibi debitas de jure communi, consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, in domibus ipsorum monasteriorum, extra tamen septa ipsorum existentibus, si quae fuerint ad hoc aptae, alioquin intra septa ipsa, non tamen intra portam, quam regularem appellant, carnum pro congruentia temporis, si voluerint (privilegio non obstante quocumque) cibaria ministrantur. Nec inconveniens reputamus, si fragmenta, quae de mensis ipsorum Episcoporum, & suorum familiarium colliguntur, per ipsorum Episcoporum Eleemosynarios ibidem pauperibus erogentur. Ab aliis autem gravaminibus expressis superius Praelati diligenter abstineant, si Dei & Apostolicae sedis indignationem voluerint evitare.

AD nostrum (quod dolentes referimus) pervenit auditum, quod Ecclesiarum Praelati ad monasteria Cisterciensis ordinis accedentes, licet ab eis charitative recipiantur, & eis curialiter necessaria ministrantur, cibis tamen regularibus non contenti, contra privilegia dicti ordinis carnes petunt, & si eis non ministrantur, auferunt violententer. Et licet in locis eidem fiant eleemosynae competenter, ipsi tamen Praelati ipsi Religiosis invitit alias eleemosynas faciunt, etiam in aliquibus locis, in quibus procuraciones non habent, de consuetudine vel de jure. Pro equitatis quoque ferrandis, licet ferris non egeant, & coei eorum sui officii ratione pecuniam exigunt, & extorquent: nec compositiones super procuratoribus inter Praelatos ipsos, & eos initas eis servant. Ipsi etiam in recipiendis procuracionibus ita graves existunt, quod ipsis in eorum monasteriis, & Ecclesiis procuraciones recipientibus, longi temporis victum brevis hora consumit: & dum procuraciones recipiunt, canes venaticos, falcones & accipitres secum habent. Et nisi voluntati satisfiat eorum, valvae monasteriorum seu Ecclesiarum per violentiam saepe franguntur, & ornamenta Ecclesiae exportantur, pluresque procuraciones recipiunt una die sedis Apostolicae privilegio non suffulti, interdum in pecunia numerata, visitationis etiam officio non impenso, & occasione dictarum procuracionum iidem Praelati ab ipsis frequenter exigunt, quae illis solvere non tenentur, intolerabilia eidem gravamina cumulantes. Sunt b & nonnulli, qui procuraciones nunciatorum Apostolicae sedis, aliaque extraordinaria onera exemptis, & aliis Religiosis pro majori parte imponunt, ut se ac Presbyteros libenter seculares, Religiosos ad ordinandum hujusmodi onerum distributionem minime assumentes. In multis etiam aliis praefati Praelati, exempta monasteria, & ipsorum Ecclesias utroque illis jure subjectas, gravant in procuracionibus recipiendis, & oneribus insolitis imponendis. Nos igitur super his volentes de opportuno remedio providere, sacri approbatione Concilii duximus statuendum, ut si Episcopi non causa visitationis, sed charitative hospitalitatis, ad monasteria venerint supradicta, victualia gratis recipiant, quae charitatis gratia eis fuerint ministrata. Ipsi autem Episcopis, ad monasteria venientibus supradicta, & procuraciones ibidem recipientibus sibi debitas de jure communi, consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, in domibus ipsorum monasteriorum, extra tamen septa ipsorum existentibus, si quae fuerint ad hoc aptae, alioquin intra septa ipsa, non tamen intra portam, quam regularem appellant, carnum pro congruentia temporis, si voluerint (privilegio non obstante quocumque) cibaria ministrantur. Nec inconveniens reputamus, si fragmenta, quae de mensis ipsorum Episcoporum, & suorum familiarium colliguntur, per ipsorum Episcoporum Eleemosynarios ibidem pauperibus erogentur. Ab aliis autem gravaminibus expressis superius Praelati diligenter abstineant, si Dei & Apostolicae sedis indignationem voluerint evitare.

a Vide c. cum Apostolus. extra de consib. & cap. 1. 2. & 3. eod. tit. lib. 6. & vid. Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 3. ubi plene de materia visitationis. b al. sunt etiam, &c. c al. ita: diligenter profus abstineant.

CAP. III.

Dioecetani, quibus hoc constat, illos, qui exigendo a Clericis pedagia, vel guidagia excommunicati sunt vel interdicti, publicare debent. Joan. Andr.

Idem in eodem.

PRaesenti a constitutione jubemus, ut locorum dioecetani contra eos, qui ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis pro earum rebus propriis, quas non negotiandi causa deserunt, aut deferri faciunt, vel transmittunt, pedagia vel guidagia suo vel alieno nomine exigunt, vel extorquent in animarum suarum periculum, & eorum, a quibus ea exigunt, praedictum & gravamen, excommunicationis, & interdicti sententias a jure prolatas, postquam de b his ipsis constiterit, omnino publicent, vel a suis subditis tandiu faciant publicari, donec illi sic exacta c restituerint, & de transgressione hujusmodi satisfecerint competenter.

TITULUS XIV.

DE CELEBRATIONE d MISSARUM, ET ALIIS DIVINIS OFFICIIS. CAP. I.

Praelati, ad quos spectat correctio, & illis negligentibus, superiores ipsorum debent esse solliciti, ut horis debitis in cathedralibus, regularibus, & collegiatis Ecclesiis Horae Canonicae devote psallantur: & quod in Ecclesiis aliis celebretur convenienter, & debite diurnum officium, & nocturnum, principaliter hoc intendit. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vicensi.

GRAVI e nimirum turbatione movemur, quod ex nonnullorum Rectorum negligentia, quae dum spem impunitatis permittit, multam nutrire pestilentiam consuevit in subditis, plerique Ecclesiarum ministri modestia ordinis Clericalis abjecta, dum offerre Deo sacrificium laudis, fructum laborum suorum in puritate conscientiae, & animi devotione deberent, Horas Canonicas dicere, seu psallere, transcurendo, syncopando, extranea quidem & plerumque vana, profana, & inhonesta intermiscendo colloquia, tarde ad chorum conveniendo, seu Ecclesiam ipsam abque rationabili causa ante finem officii exeundo frequenter, aves interdum portando, seu faciundo portari, canesque secum ducendo venaticos, ac quasi nihil praetendentes de clericali militia, in corona, vestibus & tonsura, divina etiam celebrare, aut eis interesse nimis indevote praesumunt. Nonnulli etiam tam Clerici, quam Laici, praesertim in festorum certorum vigiliis, dum in Ecclesiis deberent orationi insistere, non verentur in ipsis, earumque coemeteriis choreas facere dissolutas, & interdum canere cantilenas, ac multas insolentias perpetrare, ex quibus Ecclesiarum, & coemeteriorum violationes, inhonesta, variaeque delicta quandoque sequuntur, & Ecclesiasticum plerumque perturbatur officium, in divinae majestatis offensam, & astantium scandalum populorum. In multis insuper Ecclesiis cum vasis, vestimentis, & caeteris ornamentis ad divinum cultum necessariis, indecentibus utique (pensatis earum facultatibus) deservitur. Ne igitur transgressiones invalescant hujusmodi, aliisque veniant in exemplum, sacri Concilii approbatione hoc fieri

a Nota quod res Clericorum gaudent eodem privilegio, quo res Ecclesiarum. cap. ultim. de vit. & honest. Cler. c. Ecclesiarum servos. 12. q. 1. Anch. b al. de ipsis eis constituit, &c. c al. exorta. d al. ita: de celebratione Missarum, & aliorum officiorum. e De materia hujus Clement. praeter. Doct. hic, vide Canonistas in cap. 1. & c. dolentes. ext. de celeb. Missar. f al. ita: etiam interdum, &c. g al. perturbant.

fieri prohibentes, sancimus: ut illi, ad quos id pertinet, & in eorum, si utique exempti non sint, negligentiam, vel defectum, locorum ordinarii: si vero exempti fuerint, aut alias circa hoc privilegiati, superiores ipsorum (omni negligentia, vel incuria penitus relegata) circa reformanda præmissa, & eorum singula corrigenda, necnon ut in Cathedralibus, Regularibus & Collegiatis Ecclesiis horis debitis devote psallatur: in aliis vero convenienter, & debite celebretur divinum diurnum & nocturnum officium, si Dei & Apostolicæ sedis indignationem evitare voluerint, sollicitam curent diligentiam adhibere: contradictores per censuram Ecclesiasticam (dummodo ad eos illam exercere pertineat) aliisque opportunitis remediis comescendo, facientes propt ad eos spectat in his & aliis, quæ ad divinum cultum, & morum reformationem pertinent, ac Ecclesiarum & cœmeteriorum respectum honestatem, sacrorum statuta Canonum, ad quæ scienda diligens curent adhibere studium, irrefragabiliter observari.

CAP. II.

Clerici etiam Religiosi, domestici commensales Cardinalium, vel Episcoporum, se possunt illis in divinis officiis cooptare. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Dignum prorsus & congruum arbitantes, quod Clerici tam Religiosi, quam alii Cardinalium sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac quorumcunque Pontificum gratiam, & communionem Apostolicæ sedis habentium, commensales domestici se possint ipsis in divinis officiis cooptare, ut illud, quod iidem Cardinales, seu Pontifices dicent officium, licite dicere valeant: nec ad dicendum aliquid aliud teneantur, sacri approbatione Concilii indulgemus.

TITULUS XV.

DE BAPTISMO, ET EJUS EFFECTU.

CAP. UN.

In fontibus Ecclesiarum, non in privatis domibus, debet baptisma concedi: duos casus excipit, & transgressores puniri præcipit. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi. [an. 1312.]

Præsenti h prohibemus edicto, ne quis de cetero in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed quantaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum, vel Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerferit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare. Qui autem secus præsumperit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quod alii attentare similia non præsumant.

TITULUS XVI.

DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE

SANCTORUM.

CAP. UN.

Festum corporis Christi celebrari debet feria quinta post octavam Pentecostes, & certe indulgentia conceduntur iis, qui in festo vel in octavam officio, vel horis intererunt. h. d. Jo. Andr.

Clemens V. in Concilio Viennensi.

Si Dominum in sanctis ejus laudare jubemur, dignum profecto, iustum & salutare nobis existit, ut sibi in sui, quo nos quotidie spiritualiter reficit, memoriam corporis, laudes festivæ venerationis, & gratias referamus. Hac igitur consideratione inducti, constitutionem a bonæ memoriæ Urbano Papa quarto prædecessore nostro super hoc editam, de fratrum nostrorum consilio districte

a. al. ita: diurnum officium pariter & nocturnum. b. Conferunt tradita per B. Thom. par. 3. q. 83. art. 3.

præcipimus observari, cujus tenor sequitur in hæc verba: Urbanus Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælati, &c. Transiturus de hoc a mundo ad Patrem Salvator noster Dominus Jesus Christus, cum tempus suæ passionis instaret, sumpta cœna, in memoriam mortis suæ instituit summum & magnificentem sui corporis, & sanguinis sacramentum, corpus in cibum, & sanguinem in poculum tribuendo. Nam quoties hunc panem manducamus, & calicem bibimus, mortem Domini annunciamus. In institutione quidem hujus sacramenti dixit ipse Apostolis: *Hoc facite in meam commemorationem*: ut præcipuum, & insigne memoriale sui amoris eximii, quo nos dilexit, esset nobis hoc præcellum, & venerabile sacramentum: memoriale, inquam, mirabile ac stupendum, delectabile, suave, tutissimum, ac super omnia pretiosum, in quo innovata sunt signa, & mirabilia immutata, in quo habetur omne delectamentum, & omnia saporis suavitas, ipsaque dulcedo Domini degustatur, in quo utique vitæ suffragium consequimur, & salutis. Hoc est memoriale dulcissimum, memoriale sacratissimum, & memoriale salvificum, in quo gratam redemptionis nostræ recensemus memoriam, in quo a malo retrahimur, & in bono confortamur, & ad virtutum & gratiarum proficimus incrementa, in quo profecto proficimus ipsius corporali præsentia Salvatoris. Alia namque, quorum memoriam agimus, spiritu menteque complectimur: sed non propter hoc realem eorum præsentiam obtinemus: in hac vero sacramentali Christi commemoratione Jesus Christus præsens sub alia quidem forma, in propria vero substantia est nobiscum. Ascensus enim in caelum dixit Apostolis, & eorum sequacibus b: *Ecco ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi*: benigna ipsos promissione confortans, quod remaneret & esset cum eis etiam præsentia corporali e. O digna & nunquam intermittenda memoria! in qua mortem nostram recolimus mortuam, nostrumque interitum interiisse, ac lignum vivificum ligno crucis affixum, fructum nobis attulisse salutis. Hæc est commemoratio gloriola, quæ fidelium animos replet gaudio salutari, & cum infusione lætitiæ devotionis lacrymas subministrat. Exultamus nimirum nostram memorando liberationem, & recolendo passionem Dominicam, per quam liberati sumus, vix lacrymas continemus. In hac itaque sacratissima commemoratione adsunt nobis suavitatis gaudium simul, & lacrymæ: quia & in ea congaudemus lacrymantem, & lacrymamur devote gaudentes, lætas habendo lacrymas, & lætitiis lacrymantem: nam & cor ingenti persusum gaudio dulces per oculos stillat guttas. O divini amoris immensitas, divinæ pietatis superabundantia, divinæ affluentia largitatis! dedit enim nobis Dominus omnia, quæ subjecit sub pedibus nostris, & super universas terræ creaturas contulit nobis domini principatum. Ex ministris etiam spirituum superiorum d nobilitat, & sublimat hominis dignitatem. Administratorii namque sunt omnes in ministerium, propter eos, qui hæreditatem salutis capiunt, destinati. Et cum tam copiosa fuerit erga nos ejus munificentia, volens adhuc ipse in nobis suam exuberantem charitatem præcipua liberalitate monstrare, semetipsum nobis exhibuit, & transcendens omnem plenitudinem largitatis, omnem modum dilectionis excedens, attribuit se in cibum. O singularis, & admiranda liberalitas, ubi donator venit in donum, & datum

a. In antiquioribus codicibus deest dictio, hoc. b. Matth. ult. c. Viæ gl. in l. 1. ff. quod met. cau. & gloss. in l. 2. C. in quibus cau. colo. l. 11. d. al. supernorum.

tum est idem penitus cum datore. Quam larga, & prodiga largitas, cum tribuit quis seipsum! Dedit igitur nobis se in pabulum, ut quia per mortem homo corruerat, & per cibum ipse relevaretur ad vitam: cecidit homo per cibum ligni mortiferum a, relevatus est homo per cibum ligni vitalis. In illo pependit esca mortis, in isto pependit vitæ alimentum. Illius esus meruit læsionem, istius gustus intulit sanitatem: gustus sauciavit, & gustus sanavit. Vide quia unde vulnus est ortum, prodiit & medela, & unde mors subit, exinde vita evenit. De illo siquidem gustu dicitur b: *Quicumque die comederis, morte morieris*. De isto vero legitur c: *Si quis comederis ex hoc pane, vivet in æternum*. Hic est cibus, qui plene reficit, vere nutrit, summeque impinguat: non corpus, sed cor, non carnem, sed animam, non ventrem, sed mentem. Homini ergo, qui spirituali alimonia indigebat, Salvator ipse misericors, de nobiliori & potentiori hujus mundi alimento pro animæ refectioe pia dispositione providit. Decens quoque liberalitas extitit, & d conveniens operatio petatis, ut verbum Dei æternum, quod rationabilis creaturæ cibus est & refectio, factum caro, se rationabili creaturæ carni & corpori, homini videlicet, in edulum largiretur e: panem enim Angelorum manduca vit homo, & ideo Salvator ait f: *Cavo mea vere est cibus*. Hic panis sumitur, sed vere non consumitur: manducatur, sed non transmutatur: quia in edentem minime transformatur, sed si digne recipitur, sibi recipiens conformatur. O excellentissimum Sacramentum! O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificentiam laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis, & sinceris mentibus retinendum! O memoriale nobilissimum intimis commendandum præcordiis, firmiter animo alligandum, diligenter reservandum in cordis utero, & meditatione, ac celebratione sedula recensendum! Hujus memorialis continuum debemus celebrare memoriam, ut illius, cujus ipsum fore memoriale cognoscimus, semper memores existamus: quia cujus donum, vel munus frequentius aspicitur, hujus memoria strictius retinetur. Licet igitur hoc memoriale sacramentum in quotidianis Missarum solenniis frequentetur, conveniens tamen arbitramur & dignum, ut de ipso semel saltem in anno, ad confundendam specialiter hæreticorum perfidiam & insaniam, memoria solennior, & celebrior habeatur. In die namque cœnæ Domini, quo die ipse Christus hoc instituit sacramentum, universalis Ecclesia pro poenitentium reconciliatione, sacri confessione chrismatis, adimplerione mandati, circa lotionem pedum & aliis quam plurimum occupata, plene vacare non potest celebrationi hujus maximi sacramenti. Hoc enim circa Sanctos, quos per anni circulum veneramus, ipsa observat Ecclesia, ut (quamvis in Letaniis & Missis, ac aliis etiam ipsorum memoriam sæpius renovemus) nihilominus tamen ipsorum natalitia certis diebus per annum solenniis recolat, festa propter hoc eisdem diebus specialia celebrando. Et quia in his festis circa solennitatis debitum aliquid per negligentiam, aut rei familiaris occupationem, aut alias, ex humana fragilitate omittitur: statuit ipsa mater Ecclesia certam diem, in qua generaliter omnium Sanctorum commemoratio fieret, ut in hac ipsorum celebratione communi, quicquid in propriis ipsorum festiva-

tibus omissum existeret a, solveretur. Potissime igitur exequendum est erga hoc vivificum sacramentum corporis & sanguinis Jesu Christi, qui est Sanctorum omnium b gloria & corona, ut festivitate ac celebritate præfulgeat speciali, quatenus in eo, quod in aliis Missarum officiis circa solennitatem est forsitan prætermittum, devota diligentia suppleatur, & fideles (festivitate ipsa instante) intra se præterita memorantes, id, quod in ipsis Missarum solenniis, secularibus forsitan agendis impliciti, aut alias ex negligentia, vel fragilitate humana minus plene gesserunt, tunc attente in humilitate spiritus & animi puritate restaurent. Intelleximus autem olim, dum in minori essemus officio constituti, quod fuerat quibusdam catholicis divinitus revelatum, festum hujusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum. Nos itaque ad corroborationem, & exaltationem catholicæ fidei, digne ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto sacramento, præter quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, & solennior & specialior annuatim memoria celebretur: certum ad hoc designantes, & describentes diem, videlicet feriam quintam proximam post Octavam Pentecostes: ut in ipsa quinta feria devotæ turbæ fidelium propter hoc ad Ecclesias affectuose concurrant, & tara Clerici, quam populi gaudentes in cantica laudum surgant: tunc enim omnium corda & vota, ora & labia, hymnos persolvant lætitiæ salutari: tunc psallat fides, spes tripudiet, exultet charitas, devotio plaudat, jubilet chorus, puritas jucundetur: tunc singuli alacri animo pronaque voluntate conveniant, sua studia laudabiliter exequendo, tanti festi solennia celebrantes: & utinam ad Christi servitium sic ejus fideles ardor inflammet, ut per hæc & alia proficientibus ipsis meritorum cumulibus apud eum, qui sese dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post hujus vitæ decursum eis se in præmium largiatur. Ideoque universitatem vestram monemus & hortamur in domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendum mandamus, in remissionem peccaminum injungentes, quatenus tam excelsum, & tam gloriosum festum prædicta quinta feria singulis annis devote ac solenniter celebretis, & faciatis studiose per universas Ecclesias civitatum vestrarum, & dioecesum celebrari: subditos vestros in Dominica, dictam quintam feriam proxime præcedente, salutaribus monitis solite per vos & per alios exhortantes, ut per veram & puram confessionem, elemosynarum largitionem, attentas & sedulas orationes, & alia devotionis & pietatis opera taliter se studeant preparare, quod hujus pretiosissimi sacramenti mereantur fieri participes illa die, possintque ipsum suscipere reverenter, ac ejus virtute augmentum consequi gratiarum. Nos enim Christifideles ad colendum tantum festum & celebrandum donis volente spiritualibus animare, omnibus poenitentibus, & confessis, qui Marutinali officio festi ejusdem in Ecclesia, in qua idem celebrabitur, interfuerint, centum: qui vero Missæ, totidem: qui autem in primis ipsius festi vespere interfuerint, similiter centum: qui vero in secundis, totidem: illis vero, qui Primæ, Tertiarum, Sextarum, Nonarum ac Completorii officiis interfuerint, pro qualibet Horarum ipsarum, quadraginta: illis autem, qui per octavas c illius festi Marutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum Horarum officiis interfuerint, centum dies singulis octavarum ipsarum diebus, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Apostolorum ejus Petri, & Pauli auctoritate concessa, de injunctis sibi poenitentibus relaxamus.

S s s

TITU-

a. Alias, mortiferi. b. Genes. 2. c. Joan. 6. d. Alias: & non inconueniens, &c. e. Psalm. 77. f. Joan. 6. g. Vide Concilium Tridentinum session. 13. de sanctissimo Eucharistiæ sacramento, c. 5. & 6.

a. al. exiit. b. Philipp. 4. c. al. octavam.

TITULUS XVII.

DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

CAP. UN.

Revocat & pro infectis vult haberi decretalem, Clericis eod. tit. l. 6. cum suis declarationibus. Joan. Andr. Clemens V. in Concilio Vienensi.

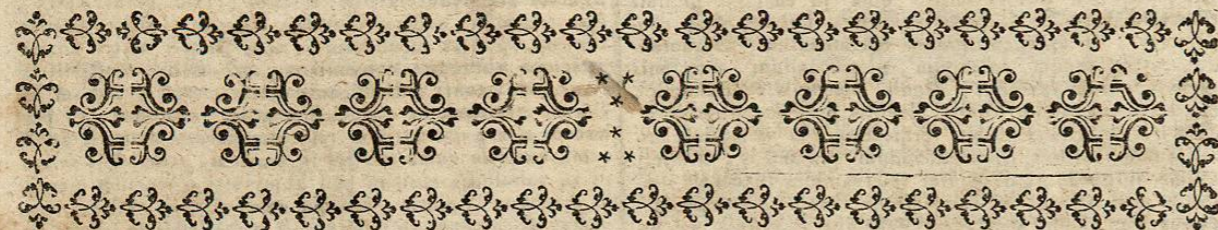
Quoniam ex constitutione Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit, Clericis Laicos, & ex declaratione, seu declarationibus ex illa postmodum subsecutis nonnulla scandala, magna pericula, & incommoda gravia sunt secuta, & ampliora sequi (nisi celeri remedio succurratur) præsumitur verisimiliter in fu-

a al. præsumuntur.

turum: Nos de consilio fratrum nostrorum constitutionem, & declarationem, seu declarationes prædictas, & a quicquid ex eis secutum est, vel ob eas, penitus revocamus, & eas haberi volumus pro infectis: volentes, & firmiter statuentes, illud (contra quoscunque Laicos, exigentes, seu extorquentes ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis tallias, seu collectas, aut exactiones quascunque, & contra dantes ad id faciendum consilium, auxilium, vel favorem, necnon & circa præstandas subventiones Laicis ab Ecclesiarum Prælati, & aliis viris Ecclesiasticis) inviolabiliter observari, quod super his a prædecessoribus nostris in Lateranensi, & generali Conciliis, quæ nos sub obestatione divini iudicii præcipimus observari districte, salubriter est provisum.

a In vetusto codice manuscripto ita: ac omnia & singula contenta in eis penitus, &c.

EINIS LIBRI TERTII.

CLEMENTINARUM

LIBER QUARTUS.

TITULUS UNICUS.
DE CONSANGUINITATE,
ET AFFINITATE.

CAP. UN.

Scienter contrahens matrimonium in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, excommunicatus est ipso iure: & publicari debet, & vitari. Idem in professo, & professa, vel constituto in sacris. Joan. Andr. Clemens V. in Concilio Vienensi. (an. 1312. in Gallia.)

EOS, qui divino timore postposito in suarum periculum animarum scienter in gradibus consanguinitatis, & affinitatis constitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non ventur: necnon Religiosos, & Moniales, ac Clericos in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes

refrenare metu poenæ ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiacere: præcipientes Ecclesiarum Prælati, ut illos, quos eis constiterit taliter contraxisse, excommunicatos publice tamdiu nuncient, seu a suis subditis nunciari faciant, donec suum humiliter recognoscentes errorem separentur ab invicem, & absolutionis obtinere beneficium mereantur. Per prædicta quoque iuribus, quæ sic contrahentibus alias poenas imponunt, in nullo volumus derogari.

a Vid. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. matrim. cap. 5. & de intellectu, Beatorum Antonium tractat. de excommunicatione, capit. 34. adde Covarruviam lib. 4. decretal. part. 2. cap. 3. §. 2. num. 8.

CLEMEN-

CLEMENTINARUM

LIBER QUINTUS.

TITULUS PRIMUS.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID

EXIGATUR PRO LICENTIA
DOCENDI.

CAP. I.

In studiis Romana curia, Parisien. Oxonien. Bononien. & Salamantino, debent esse magistri catholici, scholas regentes in linguis Hebraica, Arabica, & Chaldaea, duo scilicet pro qualibet lingua. Et statuitur per quos eis debeat de stipendiis, & sumptibus provideri.

Clemens V. in Concilio Vienensi [an. 1312. in Gallia]

Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpetua cura revolvimus, ut errantes in viam veritatis inducere, ipsosque lucrifacere Deo, sua nobis cooperante gratia valeamus: hoc est, quod profecto desideranter exquirimus, ad id nostræ mentis sedulo destinamus affectum, ac circa illud diligenti studio, & studiosa diligentia vigilamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequendum b divinorum eloquiorum sit expositio congrua, ipsorumque fidelis prædicatio admodum opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur ioaniter, vacuaque redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoque illius, cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui ituros per universum mundum ad evangelizandum Apostolos in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur infideles præcipue, abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos scient, & valeant sacris institutis instruere, Christianorumque collegio per doctrinam Christianæ fidei, ac susceptionem sacri baptismatis aggregare.

Ut igitur peritia linguarum huiusmodi possit habilitate per instructionis efficaciam obtineri: hoc sacro approbante Concilio scholas in subscriptarum linguarum generibus ubicunque Romanam curiam residere contigerit, necnon in Parisien. & Oxonien. Bononien. & Salamantino studiis providimus erigendas: statuentes, ut d in quolibet locorum ipsorum teneantur viri catholici sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ linguarum notitiam: duo videlicet uniuscuiusque linguæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferent alios linguas ipsas sollicitè doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant: ut instructi, & edocti sufficienter in linguis huiusmodi,

a Vid. Ludovicum Gomezium in regula Cancellaria de idiomate, ubi plene de materia linguarum. b aliter, exequendum. c al. continget. d alit. ita: ut in locorum ipsorum studiis. &c.

fructum speratum possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Quibus equidem in Romana curia legentibus a per sedem Apostolicam: in studiis vero, Parisiensibus, per Regem Franciæ: in Oxoniensibus Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, ac VValiæ: in Bononiensibus per Italiæ: in Salamantino per Hispaniæ Prælatos, Monasteria, Capitula, Conventus, Collegia exempta, & non exempta, & Ecclesiarum Rectores in stipendiis competentibus, & sumptibus volumus provideri: contributionis onere singulis juxta facultatum exigentiam imponendo: privilegiis, & exemptionibus quibuscunque contrariis nequaquam obstantibus, quibus tamen volumus quoad alia præjudicium generari.

CAP. II.

Is, ad quem spectat magistrorum vel doctorum tribuere, prius a doctorando recipiat iuramentum, quod in solennitate sua non expendit ultra summam trium milium Turon argenteorum. Quod si non fecerit, etiamsi sit Episcopus, per sex menses a collatione magistratus est suspensus. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Cum sit nimis absurdum, ut quis cum vanitate, & imperitia ad honorem ascendat peritiæ literarum, non sine turbatione miramur illum apud Scholasticos invaluisse abusum, quod plerique eorum, qui in quavis scientia ad doctoratus, vel magistratus assumuntur honorem, cum sua solenniter principia faciunt, aut sui recipient in signum doctoratus, circa cibos, vestes, & alia sic in expensis excedunt, quod & ipsi transeunte expensarum huiusmodi vanitate, vacui plerumque remaneant, & gravati: & cæteri, qui vel nolunt, vel nequeunt similes expensas subire, hac occasione frequenter a receptione honoris huiusmodi retrahuntur. Volentes igitur de opportuno super his remedio providere illis, ad quos ubilibet pertinet honorem tribuere memoratum, districte præcipientes, ut quoscunque ab eis de cætero dictum recipientes honorem, iuramento prius adstringant, ne ultra tria millia Turon argenteorum b in solennitate, circa huiusmodi doctoratum, aut magistratum quomodolibet adhibenda, expendant: ipsosque nihilominus (nisi forsitan nobilis c conditionis extiterint) ut intra summam prædictam huiusmodi moderentur expensæ, efficaciter exhortantes, ac si hoc illorum congruere statui viderint, iuramentum exigentes ab eis, quod certos intra summam præfatam taxandos ab ipsis expensarum terminos non excedant. Si quis autem Pontificali etiam d dignitate præfulgens, non recepto prius iuramento præfato honorem cuiquam tribuerit prædictum, a collatione magistratus, seu doctoratus cuiuslibet per sex menses sequentes eo ipso noverit se suspensum.

S s s 2

TI-

a al. regentibus. b al. Argenti. c al. notabilis. d Distio, etiam, deest in antiquiorib. exemplarib. & impressis.